

ANITA SOROKO

Dział Sztuki Muzeum Książąt Lubomirskich w ZNiO

„KWERENDA RYSUNKU POLSKIEGO
Z MUZEUM KSIĄŻĄT LUBOMIRSKICH
W ZBIORACH LWOWSKIEJ NARODOWEJ NAUKOWEJ
BIBLIOTEKI UKRAINY IM. WASYLA STEFANYKA” –
KOMUNIKAT Z REALIZACJI GRANTU MKIDN

W latach 2015–2016 Zakład Narodowy im. Ossolińskich realizował projekt badawczy pt. „Kwerenda rysunku polskiego z Muzeum Lubomirskich w zbiorach Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. Wasyla Stefanyka”. Działania prowadzone były we współpracy z Instytutem Badań Bibliotecznych nad Zasobami Sztuki LNNBU, dzięki wsparciu finansowemu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie wniosku nr 53825/14/A2 z 20 marca 2015 oraz umowy nr 02805/15/FPK/DDK z 22 kwietnia 2015, w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe. Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą”.

Do 1940 roku w zasobach Muzeum Lubomirskich, jednego z najstarszych muzeów w Polsce, stanowiącego – na mocy umowy między Józefem Maksymilianem Ossolińskim a Henrykiem Lubomirskim z 1823 roku – integralną część Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, przechowywana była kolekcja rysunku polskiego zawierająca prace wielu wybitnych artystów. Z dotychczasowego stanu wiedzy wynikało, iż w przeciwieństwie do innych rodzajów zbiorów tego muzeum kolekcja owa nie uległa dużemu rozproszeniu i obecnie w znacznej części zachowała się w Bibliotece im. Stefanyka. Celem projektu było rozpoznanie i ustalenie aktualnego stanu tego zasobu – zarówno jego objętości, jak i stopnia zachowania pod względem konserwatorskim. W wyniku prac powstać miała możliwie pełna baza danych obrazująca ów stan, mogąca być podstawą do kolejnych badań naukowych. Baza ta uwzględniać miała techniki wykonania poszczególnych rysunków i inne dane ujęte w źródłach (strona polska) oraz wymiarowanie obiektów (strona ukraińska).

Uzyskana w trakcie kwerendy baza danych, obejmująca cztery i pół tysiąca rysunków polskich z Muzeum Lubomirskich, umożliwiła przeprowadzenie w 2016 roku digitalizacji tego zasobu zabytków. Wykonano niespełna jedenaście tysięcy skanów (w tym odwroci, okładek albumów, szkicowników i tek etc.). Tak jak zakładano na podstawie wypisów źródłowych, *gros* dawnych zbiorów rysunku polskiego z Muzeum Lubomirskich stanowiły tzw. zespoły: szkicowniki, albumy kolekcjonerskie i teki. Zidentyfikowano blisko pięćdziesiąt szkicowników oryginalnych, m.in. Andrzeja Grabowskiego, Wojciecha Grabowskiego Aleksandra Kotsisa, Ludwika Pugeta, Kazimierza Sichulskiego, Stanisława Witkiewicza, Witolda Wojtkiewicza; około dwudziestu albumów monograficznych z wklejonymi rysunkami dedykowanymi jednemu twórcy, m.in. z rysunkami Grabowskiego, Sichulskiego, Brunona Tepy, Franciszka Tepy, Władysława Witwickiego; kilka albumów kolekcjonerskich, z rysunkami m.in. Anny Bilińskiej, Seweryna Bieszczada, Stanisława Dębickiego, Maksymiliana Gierymskiego, Stanisława Janowskiego, Jacka Malczewskiego, Sichulskiego, Wojtkiewicza. Wśród zespołów rysunków zebranych w albumy oraz teki znajdują się prace Napoleona Ordy, Jana Maszkowskiego, Józefa Tabaczyńskiego, Jana Wojnarowskiego. Rysunki luźne są autorstwa m.in. Malczewskiego, Fryderyka Pautscha, Sichulskiego, Leona Wyczółkowskiego. Ponadto bardzo interesująco przedstawia się zbiór rysunków przekazanych w latach międzywojennych przez Wydawnictwo Ossolineum, przygotowywanych jako ilustracje do książek (w tym podręczników) przez znakomitych artystów – np. Edmunda Bartłomiejczyka, Annę Gramatykę-Ostrowską, Stanisława Matysiaka, Władysława Skoczylasa.

Dodatkowo w ramach prowadzonych we Lwowie kwerend udało się ustalić aktualne numery inwentarzowe blisko trzech tysięcy obiektów z dawnego inwentarza Zbiorów im. Gwalberta Pawlikowskiego. Łącznie w latach 2015–2016 zidentyfikowano ponad siedem tysięcy obiektów z dawnych zasobów ZNiO.

Częścią realizowanego zadania był przegląd rysunków, jakiego dokonały konserwatorzy z ossolińskiej Pracowni Konserwatorskiej. Konsultowały one również techniki wykonania prac. W sumie w latach 2015–2016 przejrano ponad trzy tysiące rysunków odnalezionych podczas kwerendy. Przegląd pozwolił ocenić stan zachowania zbioru i umożliwił stworzenie dalszego programu opieki nad nim. Okazało się, że najważniejszą kwestią jest odpowiednie przechowywanie, czyli umieszczenie szkicowników w pudłach lub teczkach ochronnych oraz przełożenie rysunków papierem bezkwasowym, zapobiegające przecieraniu się warstwy rysunkowej. W ramach projektu wykonano takie przekładki oraz dwadzieścia obwolut ochronnych z kartonu dla około tysiąca siedmiuset rysunków, m.in. w celu zabezpieczenia oryginalnych opraw szkicowników. Sporządzony opis stanu zachowania pozwoli wytypować obiekty wymagające prac konserwatorskich. Przy sposobności sformułowane zostały wskazówki niezbędne do ochrony obiektów w trakcie kopiowania cyfrowego, przeznaczone dla osób przeprowadzających skanowanie.

Komunikaty z badań referowane były we Lwowie dwukrotnie, w 2015 (27 listopada) i 2016 roku (25 listopada) na konferencjach naukowych organizowanych

przez IBBZS LNNBU pt. „Kultura artystyczna, historia, teoria, metodologia”¹. Ponadto w 2015 roku „Kurierze Galicyjskim” ukazał się komunikat Zakładu Narodowego im. Ossolińskich opisujący realizację kwerendy².

¹ Abstrakty wystąpień: *Kwerenda rysunku polskiego z Muzeum Książąt Lubomirskich w zbiorach Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. Wasyla Stefanyka – komunikat z badań* [w:] *Mystecka kultura: istorija, teorija, metodoloħija: tezy dopowidej Miħnarodnoji naukowej konferencji* (Lwiw, 27 listopada 2015), Lwiw 2015; *Kwerenda rysunku polskiego z Muzeum Książąt Lubomirskich w zbiorach Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. Wasyla Stefanyka – komunikat z badań*, [w:] *Mystecka kultura: istorija, teorija, metodoloħija: tezy dopowidej Miħnarodnoji naukowej konferencji* (Lwiw, 25 listopada 2016), Lwiw 2016)

² „Kurier Galicyjski” 2015, nr 21, s. 23.